

Predmet C-337/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

29. svibnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sofijski rajonen sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

29. svibnja 2023.

Tužitelji u postupcima izdavanja platnog naloga:

„APS beta Bulgaria” EOOD

„Agencija za kontrol na prosročeni zadulženija” AD

Predmet glavnog postupka

Riječ je o više postupaka u kojima jamci koje su odabrale osobe koje su odobrile kredite potrošačima, a kojima je u slučaju odbijanja sklapanja povezanog ugovora o jamstvu predviđena viša kamatna stopa, zahtijevaju izdavanje ovršne isprave protiv dotičnog potrošača u pogledu svih iznosa zajma, osim svoje naknade, iako se nacionalnim pravom određuje da predmetno jamstvo prestaje nakon isteka roka u kojem glavni vjerovnik nije poduzimao radnje protiv potrošača kao dužnika.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, članak 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 4. stavak 2. i članak 6. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ o nepoštenim ugovornim odredbama u potrošačkim ugovorima (Direktiva 93/13/EEZ) tumačiti na način da,

ako je ugovorom o kreditu predviđena potrošačeva obveza da sklopi ugovor o jamstvu s jamcem koji je odredio vjerovnik, sadržaj ugovora o jamstvu nije „glavni predmet” ugovora sklopljenog s tom trećom osobom, nego dio sadržaja ugovora o kreditu? Je li u tom pogledu bitno jesu li vjerovnik i jamac povezane osobe?

2. Treba li točku 1. podtočku (i) Priloga Direktivi 93/13/EEZ tumačiti na način da se,

ako je potrošač dužan osigurati jamca u okviru već sklopljenog ugovora o kreditu, pri čemu je jedna od mogućnosti da imenuje osobu koju je odredio vjerovnik, sadržaj potrošačeve obveze na temelju ugovora o jamstvu koji je sklopljen nakon dana sklapanja ugovora o kreditu smatra nejasnim jer potrošač nije mogao sâm odabrati ili predložiti osobu koju će vjerovnik odrediti kao budućeg jamca?

3. Ako je odgovor na prethodno pitanje da je predmet ugovora o jamstvu jasan, treba li točku 1. podtočke (i), (j) i (m) Priloga Direktivi 93/13/EEZ tumačiti na način da se,

ako se potrošač obvezao osigurati jamca u okviru već sklopljenog ugovora o kreditu, pri čemu je jedna od mogućnosti da imenuje osobu koju je odredio vjerovnik, sadržaj potrošačeve obveze na temelju ugovora o kreditu smatra nejasnim i da to može dovesti do ništavosti ugovora o kreditu ili pojedinih njegovih odredbi?

4. Treba li članak 4. stavak 1. Direktive 93/13/EEZ u vezi s člankom 8. Direktive 2005/29/EZ o nepoštenoj poslovnoj praksi tumačiti na način da

je, ako osoba koja odobrava kredit zahtijeva da potrošač sklopi ugovor s osobom koju je odredio vjerovnik i koja osigurava tražbinu potonjeg prema potrošaču, uvijek riječ o iskorištavanju nepovoljnog položaja potrošača, a time i agresivnoj poslovnoj praksi?

5. U slučaju niječnog odgovora na četvrto pitanje: treba li članak 4. stavak 1. i članak 7. Direktive 93/13/EEZ u vezi s člankom 8. Direktive 2005/29/EZ o nepoštenoj poslovnoj praksi tumačiti na način da

u jednostranom sudskom postupku, kao što je postupak izdavanja platnog naloga, u kojem potrošač nije stranka, sud može dvojiti o nepoštenosti ugovorne odredbe već zbog toga što sumnja da je potrošač prihvatio tu odredbu zbog nepoštene poslovne prakse ili potonju treba sa sigurnošću utvrditi?

6. Treba li članak 15. stavak 2. Direktive 2008/48/EZ o ugovorima o potrošačkim kreditima (Direktiva 2008/48/EZ) tumačiti na način da

se ta odredba primjenjuje na slučajeve u kojima je ugovor o kreditu povezan s dodatnom uslugom, odnosno davanjem jamstva treće osobe uz naknadu, i da se njome omogućuje potrošaču ne samo da ostvaruje svoja prava zbog protupravnog postupanja jamca, kao što je plaćanje nakon isteka zakonskog roka, nego i da istakne postupovne prigovore koji isključuju obvezu prema jamcu?

7. Dopušta li se člankom 15. stavkom 2. Direktive 2008/48/EZ u vezi s načelom djelotvornosti odnosno, pod pretpostavkom da ugovor o kreditu i ugovor o jamstvu predstavljaju povezane poslove, člancima 5. i 7. Direktive 93/13/EEZ u vezi s točkom 1. podtočkama (b) i (c) Priloga toj direktivi

nacionalna sudska praksa prema kojoj se jamac za ugovor povezan s ugovorom o potrošačkom kreditu, koji je od potrošača primio naknadu za osiguranje ugovora o kreditu i koji je glavnom vjerovniku platio na temelju ugovorne odredbe unatoč isteku roka iz članka 147. Zakona za zadalženijata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima), zbog čega prema sudskoj praksi dolazi do prestanka cjelokupnog jamstva, ipak može pozivati na to da su na njega prenesena prava prvotnog vjerovnika i, pozivajući se na proturječnu sudsku praksu o primjeni zakona, zahtijevati plaćanje od glavnog dužnika?

8. Treba li članak 3. točku (g) Direktive 2008/48/EZ u vezi s člankom 5. Direktive 93/13/EEZ tumačiti na način da

se u slučaju obveze sklapanja povezanog ugovora o jamstvu, koja je utvrđena ugovorom o kreditu, čime se povećava ukupan iznos kreditne obveze, efektivna kamatna stopa na temelju kredita izračunava i s obzirom na obroke uvećane za naknadu za jamstvo? Je li u tom pogledu bitno tko je odabrao jamca i je li on osoba povezana s glavnim vjerovnikom?

9. Treba li članak 10. stavak 2. točku (g) Direktive 2008/48/EZ tumačiti na način da

pogrešno navođenje efektivne kamatne stope u ugovoru o kreditu sklopljenom između prodavatelja robe ili pružatelja usluge i potrošača kao dužnika valja smatrati nepostojanjem informacija o efektivnoj kamatnoj stopi u ugovoru o kreditu i da nacionalni sud treba primijeniti pravne posljedice predviđene u nacionalnom pravu za nepostojanje informacija o efektivnoj kamatnoj stopi u ugovoru o potrošačkom kreditu? Treba li smatrati da su u odnosu na potrošača te posljedice obvezujuće i za jamca koji je platio?

10. Treba li drugu rečenicu članka 23. Direktive 2008/48/EZ tumačiti na način da

sankciju koju je nacionalni zakonodavac predvidio u obliku ništavosti ugovora o potrošačkom kreditu, u skladu s kojom treba otplatiti samo

odobreni iznos glavnice, valja smatrati proporcionalnom ako efektivna kamatna stopa nije jasno navedena u ugovoru o potrošačkom kreditu jer se u njemu ne navode troškovi komercijalnog jamstva koje je odabrao vjerovnik (iako je u tekstu ugovora o kreditu navedena brojčana vrijednost efektivne kamatne stope)?

11. Treba li članak 2. stavak 2. Direktive 2009/138/EZ o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) (Direktiva 2009/138/EZ) u vezi s dijelom A točkom 14. Priloga 1. toj direktivi tumačiti na način da

profesionalno obavljanje naplatne djelatnosti kao jamca, u okviru kojeg društvo jamac u svim slučajevima neispunjenja plaća ukupan iznos kredita čiji je korisnik potrošač kao glavni dužnik, a naknada se plaća uz svaki obrok otplate kredita, neovisno o potrošačevu neispunjenju, predstavlja „djelatnost osiguranja” u smislu navedene direktive?

12. U slučaju potvrdnog odgovora na jedanaesto pitanje: treba li članak 14. stavak 1. Direktive 2009/138/EZ tumačiti na način da

osoba koja obavlja djelatnost navedenu u jedanaestom pitanju podliježe obvezi pribavljanja odobrenja za rad nacionalnih regulatornih tijela nadležnih za izdavanje odobrenja za rad osigurateljima?

Zakonodavstvo i sudska praksa Europske unije

Direktiva Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim [odredbama] u potrošačkim ugovorima

Direktiva 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”)

Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ

Direktiva 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II)

Nacionalno zakonodavstvo

Graždanski procesualen kodeks (Zakonik o građanskom postupku) – članci 5. 6., 7., 410., 411., 413., 414., 414.a, 415. i 416.

Zakon za potrebitelskija kredit (Zakon o potrošačkim kreditima) – članci 2., 9., 10., 10.a, 11., 14., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 26., 28. i 33. te članak 2. Dopalnitelnih rasporedbi (dodatne odredbe)

Zakon za zaštita na potrebitelite (Zakon o zaštiti potrošača) – članci 143., 144., 145., 146. i 147. te članak 13.a Dopalnitelnih rasporedbi (dodatne odredbe)

Zakon za zadalženijata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima, u daljnjem tekstu: ZZD) – članci 22., 86., 138., 141., 142., 143., 146. i 147.

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredeljane razmera na zakonnata lihva po prosročeni parični zadalženija (Uredba br. 426 od 18. prosinca 2014. kojom se utvrđuje zakonska kamatna stopa za nepravodobno namirene novčane tražbine) – jedan jedini članak te članak 1. Dopalnitelnih rasporedbi (dodatne odredbe)

Zakon za sadebnata vlast (Zakon o sudovima) – članak 130.

Kodeks za zastrahovaneto (Zakonik o osiguranju) – članci 3., 28. i 29. te Prilog 1.

Presuda o tumačenju br. 4/2013 Obšto sabranie na graždanskata i targovskata kolegii (Opća sjednica građanskih i trgovačkih odjela, u daljnjem tekstu: OSGTK) Varhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska, u daljnjem tekstu: VKS) od 18. lipnja 2014.

Presuda o tumačenju br. 5/2019 OSGTK-a VKS-a od 21. siječnja 2022.

Rješenje br. 5389 Sofijskog gradskog sada (Gradski sud u Sofiji, Bugarska) od 1. ožujka 2019. u žalbenom postupku u građanskom predmetu br. 2165/2019

Sažet prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku podnosi se u okviru nacionalnog postupka izdavanja platnog naloga, koji je formalan (pisani) i uglavnom jednostran postupak. Zbog toga se iznesene „činjenice”, osim ako je izričito drukčije navedeno, sastoje od tvrdnji tužitelja, koje se mogu osporavati.

Postupak br. 11879/2023

- 2 Tužitelj, društvo „APS beta Bulgaria” EOOD, zatražio je izdavanje platnog naloga, koji predstavlja odluku kojom sud nalaže dužniku da prizna i namiri vjerovnikovu tražbinu ili da u određenom roku ospori tražbinu; ako se ta odluka ne ospori, provodi se ovrha.
- 3 Dužnik je prema tužiteljevima navodima 15. travnja 2021. sklopio s drugom pravnom osobom, društvom „Easy asset management” AD, ugovor o potrošačkom kreditu za iznos od 300 bugarskih leva s godišnjom kamatnom stopom od 40 % i

efektivnom kamatnom stopom od 48,3 %. Dug se navodno trebao podmiriti u 12 jednakih obroka od 34 bugarskih leva do 7. srpnja 2021., iz čega proizlazi ukupan iznos otplate od 315,24 bugarskih leva. Ugovorom je predviđeno da se zajmoprimac obvezuje u roku tri dana od sklapanja ugovora osigurati zajmodavcu jedan od sljedećih instrumenata osiguranja: dvije fizičke osobe s određenim prihodom i dobrom kreditnom sposobnošću, bankovnu garanciju u korist zajmodavca za iznos od 315,24 bugarskih leva koja vrijedi 30 dana nakon isteka roka za ispunjenje ugovornih obveza ili društvo koje obavlja poslove izdavanja jamstva, a koje kao jamca odobri zajmodavac.

- 4 Predmetni dužnik je na dan sklapanja ugovora o kreditu, odnosno 15. travnja 2021., također sklopio s osobom koja nije stranka u postupku, društvom „Financial Bulgaria” EOOD (društvo kći društva „Easy asset management” AD), ugovor o jamstvu kojim se to društvo obvezalo ispuniti dužnikovu obvezu prema prvotnom vjerovniku ako to potonji zatraži (odnosno sklopiti ugovor o jamstvu u korist vjerovnika). Za preuzimanje te obveze društvo „Financial Bulgaria” EOOD primilo je naknadu u iznosu od 92,76 bugarskih leva, koja je kao uvećanje obroka otplate kredita u iznosu od 7,73 bugarskih leva isplaćena izravno prvotnom vjerovniku, društvu „Easy asset management” AD. Zbog toga mjesečni obrok iznosi ukupno 34 bugarskih leva, a ukupno treba otplatiti iznos od 403 bugarskih leva. Stvarna potrošačeva obveza iznosi 30 % tromjesečnog duga, što predstavlja efektivnu kamatnu stopu veću od 120 %.
- 5 Tužitelj tvrdi da su nakon što je društvo „Financial Bulgaria” EOOD 5. travnja 2022., više od šest mjeseci nakon dospijeca posljednjeg obroka na temelju ugovora o kreditu (razdoblje je relevantno s obzirom na odredbu članka 147. ZZD-a) izvršilo isplatu prvotnom vjerovniku, društvu „Easy asset management” AD, na prvonavedeno društvo, kao isplatitelja, prenesena prava prvotnog vjerovnika prema dužniku u pogledu svih isplata koje je izvršilo u ukupnom iznosu od 342,20 bugarskih leva te da jamac, osim toga, ima pravo na naknadu u iznosu od 77,30 bugarskih leva.
- 6 Navodi da je jamac svoju tražbinu prenio na tužitelja, društvo „APS beta Bulgaria” EOOD, ugovorom od 31. ožujka 2022., ističući da je dužnik o tome obaviješten 2. svibnja 2022. Zbog toga potonje društvo od dužnika potražuje ukupan iznos od 442,76 bugarskih leva (isključujući sudske troškove).

Postupak br. 11882/2023

- 7 U tom je postupku društvo „APS beta Bulgaria” EOOD također zatražilo izdavanje platnog naloga protiv potrošača koji nije platio jamcu na temelju ugovora o potrošačkom kreditu iako je jamac ispunio obvezu prema prvotnom vjerovniku.
- 8 Vjerovnik u tom postupku drugo je financijsko društvo, društvo „Kredisimo” AD, koje je 5. rujna 2016. potrošaču kao dužniku odobrilo kredit u iznosu od 1700,00 bugarskih leva s efektivnom kamatnom stopom od 50 %, koji se trebao vratiti u

118 jednakih mjesečnih rata u iznosu od 115,26 bugarskih leva, što predstavlja ukupan iznos otplate od 2074,68 bugarskih leva. Na temelju ugovora potrošač može dostaviti vjerovniku instrument osiguranja u obliku bezuvjetne bankovne garancije ili u roku od 48 sati od sklapanja ugovora sklopiti ugovor o jamstvu s osobom koju je vjerovnik odabrao, a kredit bi mu se u tom slučaju odobrio u roku od 24 sata. Ako nije pruženo osiguranje, rok za odobravanje kredita je 14 dana. Osim toga, ako dužnik ne pruži jamstvo, vjerovnik može na temelju ugovora proglasiti prijevremeno dospjeće kredita.

- 9 Dužnik je 5. rujna 2016. s drugim jamcem, društvom „I Trust” EOOD, sklopio ugovor radi davanja jamstva vjerovniku uz mjesečnu naknadu u iznosu od 124,39 bugarskih leva u trajanju od 18 mjeseci, što ukupno iznosi 2239,02 bugarskih leva (više od iznosa kreditne obveze).
- 10 Tužitelj u navedenom postupku, društvo „APS beta Bulgaria”, ističe da je jamac 23. veljače 2021. (nakon isteka roka od šest mjeseci iz članka 147. ZZD-om, računajući od dospjeća posljednjeg obroka otplate kredita) platio prvotnom vjerovniku ukupan iznos 2498,01 bugarskih leva. Osim toga, jamcu se navodno duguje, osim zateznih kamata, naknada u ukupnom iznosu od 2595,72 bugarskih leva.
- 11 Navodi se da je jamac, društvo „I Trust” EOOD, cesijom od 2. ožujka prenio na tužitelja u postupku, društvo „APS beta Bulgaria” EOOD, svoje tražbine koje je na temelju regresa stekao isplatom od 23. veljače 2021., o čemu je dužnik obaviješten 31. ožujka 2021. Zbog toga se zahtijeva da se dužniku naloži plaćanje iznosa od 5093,73 bugarskih leva, isključujući troškove postupka.

Postupak br. 17309/2023

- 12 Navodi u ovom postupku, u kojem su stranke isti vjerovnik, jamac i cesionar, vrlo su slični onima u prethodno navedenom postupku.
- 13 U skladu s ugovorom o jamstvu, u ovom postupku jamac također odgovara nakon dospjeća potrošačevih obveza na temelju ugovora o potrošačkom kreditu, neovisno o tome je li vjerovnik u roku šest mjeseci od datuma dospjeća obveze koja proizlazi iz ugovora o potrošačkom kreditu podnio zahtjev protiv potrošača i/ili jamca.

Postupak br. 17635/2023

- 14 Slično kao u prvom postupku br. 11879/2023, u ovom postupku također je riječ o potrošačkom kreditu koji je dužniku odobrilo društvo „Easy asset management” AD, pri čemu je vjerovnikovo društvo kći „Financial Bulgaria” EOOD na zahtjev potrošača pružilo jamstvo. Međutim, tužitelj i cesionar je društvo „Agencija za kontrol na prosročeni zadalženija” AD.

- 15 Navodi se da je jamac nakon isteka roka od šest mjeseci iz članka 147. ZZD-a, računajući od datuma dospijeća posljednjeg obroka otplate kredita, izvršio isplatu prvotnom vjerovniku, čime su na njega prenesena prava potonjeg; ugovorom o ustupanju prenesena je jamčeva tražbina na tužitelja, društvo „Agencija za kontrol na prosročeni zadalženija” AD.

Postupak br. 24555/2023

- 16 Slično kao u prvom prethodno navedenom postupku, potraživanje se temelji na ugovoru o kreditu sklopljenim s društvom „Easy asset management” AD, za koji je jamstvo na zahtjev potrošača pružilo društvo „Financial Bulgaria” EOOD, društvo kći prvonavedenog društva.
- 17 Navodi se da je jamac (u roku od šest mjeseci iz članka 147. ZZD-a, računajući od datuma dospijeća posljednjeg obroka) izvršio isplatu prvotnom vjerovniku te istog dana svoja regresna potraživanja na temelju isplate kao i potraživanje po osnovi naknade prenio na tužitelja, društvo „Agencija za kontrol na prosročeni zadalženija” AD, i o tome također obavijestio dužnika.

Postupak br. 24706/2023

- 18 Slično kao u prvom prethodno navedenom postupku, potraživanje se temelji na ugovoru o kreditu sklopljenim s društvom „Easy asset management” AD, za koji je jamstvo na zahtjev potrošača pružilo društvo „Financial Bulgaria” EOOD, društvo kći prvonavedenog društva.
- 19 Navodi se da je jamac (nakon isteka roka od šest mjeseci iz članka 147. ZZD-a, računajući od datuma dospijeća posljednjeg obroka) izvršio isplatu prvotnom vjerovniku te istog dana svoja potraživanja na temelju regresa i naknade prenio na tužitelja, društvo „Agencija za kontrol na prosročeni zadalženija” AD, te o tome također obavijestio dužnika.

Postupak br. 25027/2023

- 20 Činjenično stanje opisano u ovom postupku slično je onom u postupku br. 24706/2023.

Postupak br. 25108/2023

- 21 Činjenično stanje opisano u ovom postupku također je slično onom u postupku br. 24706/2023.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

Povezanost s pravom Unije i potreba za tumačenjem: povezanost između ugovora o kreditu i ugovora o jamstvu – prva tri prethodna pitanja

- 22 Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev želi najprije utvrditi u kojoj su mjeri ugovori o kreditu koje su sklopili dužnici u navedenim postupcima povezani s ugovorima o jamstvu kako bi moglo procijeniti nepoštenost njihovih odredbi. U ovom predmetu postoji sumnja da su ugovori o jamstvu sklopljeni ponajprije radi izbjegavanja ograničenja iz Zakona o potrošačkim kreditima, kojim se za ugovore o potrošačkom kreditu propisuje najveća efektivna kamatna stopa.
- 23 Na vijeću je koje je uputilo zahtjev da po službenoj dužnosti ispita nepoštenost odredbi kako prvotnog ugovora o kreditu tako i ugovora o jamstvu. Potonji se prema bugarskom pravu smatra ugovorom o nalogu iz članka 280. ZZD-a: budući jamac obvezuje se prema prvotnom vjerovniku da će ispuniti dužnikovu obvezu. To proizlazi iz činjenice da je prema bugarskom pravu ugovor o jamstvu neovisan o glavnom ugovoru o kreditu i da su stranke ugovora o jamstvu vjerovnik i jamac (članak 138. stavak 1. ZZD-a). Obveza pružanja jamstva za određeni ugovor o kreditu i cijena za pružanje te financijske usluge predstavljale bi u tom smislu glavni predmet tog ugovora o jamstvu, s obzirom na koji se ne može procijeniti nepoštenost na temelju članka 4. stavka 2. Direktive 93/13/EEZ. To je tumačenje u skladu sa smjernicama Suda, primjerice, iz točke 62. presude od 16. srpnja 2020. u spojenim predmetima C-224/19 i C-259/19, CaixaBank, i u njima navedenom sudskom praksom: budući da je riječ o ugovoru između potrošača kao dužnika i profesionalnog jamca, stranke nisu iste kao u ugovoru o kreditu i njihove su obveze različite. Ako davanje jamstva i cijena nisu ugovoreni, ne može postojati ugovor.
- 24 Međutim, postavlja se pitanje može li se u slučaju poput onog u ovom predmetu kvalifikacijom ugovora o jamstvu kao zasebnog pravnog posla, čiji se glavni predmet razlikuje od onog ugovora o kreditu, osigurati djelotvorna zaštita potrošača u smislu obveze koju države članice imaju na temelju članka 7. stavka 1. Direktive 93/13/EEZ. U tom pogledu nedvojbeno je da su ugovor o jamstvu i prvotni ugovor sklopljeni između različitih stranaka te da sadržavaju različita prava i obveze.
- 25 Međutim, postoje brojni razlozi za zaključak da se obama ugovorima zapravo uređuje isti pravni odnos, čiji je cilj osigurati povećanje duga potrošača kao korisnika kredita: u skladu s uvjetima glavnog ugovora o kreditu, potrošač ne može sâm odabrati jamca – ako ga sâm nije pronašao, dužan je prihvatiti onog kojeg odredi vjerovnik. Kao prvo, u prvom postupku i postupcima 3. do 8. jamac je izravno povezan s vjerovnikom, odnosno društvo kći je potonjeg. Kao drugo, svi ugovori o jamstvu sklopljeni su uz naknadu veću od 75 % ukupnog iznosa kredita koji treba platiti. Kao treće, naknada za davanje jamstva plaća se istoga dana kada dospijevaju mjesečni obroci otplate zajma te je, sa stajališta potrošača, dio obveze koja proizlazi iz ugovora o kreditu. Naposljetku, cijena davanja

jamstva nije uključena u efektivnu kamatnu stopu na temelju glavnog ugovora o kreditu i znatno povećava njegov trošak u suprotnosti s nacionalnim propisima.

- 26 S druge strane, postavlja se i pitanje prirode ugovora o jamstvu, koji se, iako na zahtjev potrošača, sklapa s osobom koju je jednostrano odabrao prvotni vjerovnik. Zbog ograničenog izbora potrošač u trenutku sklapanja ugovora o kreditu ne zna zapravo tko će i pod kojim uvjetima biti jamac čiji je dužnik.
- 27 Stoga se postavlja pitanje može li se u slučaju takvog dvostrukog ugovornog odnosa (ugovor o kreditu i ugovor o jamstvu) smatrati da je sadržaj ugovora o jamstvu u cijelosti u suprotnosti s točkom 1. podtočkom (i) Priloga Direktivi 93/13/EEZ. U tim okolnostima, ali isključivo ako se oba ugovora tumače kao jedan ugovorni odnos, vijeće koje je uputilo zahtjev moglo bi smatrati da je ugovor o jamstvu u cijelosti ništav jer potrošač nije odredio glavni predmet ugovora o jamstvu, nego je bio prisiljen prihvatiti osobu koju je odabrao prvotni vjerovnik.
- 28 Međutim, prvotni ugovor o kreditu mogao bi se zbog neodređenosti jamca također smatrati nejasnim jer bi nepostojanje jamca za taj ugovor moglo dovesti do njegova neizvršenja u slučaju valjanosti njegove odredbe, što bi u skladu s općim uvjetima ugovora o kreditu dovelo u drugom i trećem postupku do prijevremenog dospijeca, a u ostalim postupcima do odlaganja odobravanja kredita. Stoga je potrebno odgovoriti na pitanje može li se obveza sklapanja ugovora o jamstvu s osobom koju je odredio vjerovnik u ugovoru o kreditu smatrati nepoštenom odredbom u takvom ugovoru u smislu točke 1. podtočaka (i), (j) i (m) Priloga Direktivi 93/13/EEZ.

Povezanost između prakse prema kojoj prvotni vjerovnik određuje jamca i nepoštenosti ugovornih odredbi – četvrto i peto prethodno pitanje

- 29 U skladu sa sudskom praksom Suda (t. 43. do 44. presude od 15. ožujka 2012., Perenicová i Perenic, C-453/10, te t. 48. do 50. presude od 19. rujna 2018., Bankia, C-109/17), uvrštavanje odredbe u ugovor zbog primjene nepoštene poslovne prakse u smislu Direktive 2005/29/EZ predstavlja element procjene nepoštenosti u smislu članka 4. Direktive 93/13/EEZ.
- 30 Vijeće koje je uputilo zahtjev smatra da iznos obveza dužnikâ u osam postupaka koji su u tijeku ovisi o tome pružaju li oni vjerovniku jamčevinu. U tom pogledu potrebno je ocijeniti može li se vjerovnikov odabir jamca, koji je obvezujuć za potrošača, tumačiti kao nepoštena poslovna praksa u smislu Direktive 205/29/EZ. U tom kontekstu sudskom vijeću koje je uputilo zahtjev potreban je odgovor na pitanje može li se u ovom predmetu nepoštena priroda poslovne prakse koja je agresivna u smislu članka 8. Direktive 2005/29/EZ utvrditi isključivo s obzirom na to da je pravni posao između stranaka ugovor o kreditu kao i posljedice koje su predviđene u slučaju nepostojanja jamstva ili se ta ocjena mora provesti i na temelju drugih čimbenika.

- 31 S druge strane, sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev smatra da s obzirom na jednostranost postupka izdavanja platnog naloga ne bi moglo primijeniti pravila o cjelovitoj ocjeni postojanja nepoštenih poslovnih prakse jer potrošači još nisu stranke u postupcima izdavanja platnog naloga. U skladu sa smjernicama Suda u točki 38. presude od 11. svibnja 2020., Lintner, C-511/17, u jednostranim postupcima poput postupka izdavanja platnog naloga nacionalni sud može ugovornoj strani ne dodijeliti zaštitu čak i ako nije sa sigurnošću utvrdio da određenu odredbu treba smatrati nepoštenom u smislu Direktive 93/13/EEZ, ali u tom pogledu ima opravdane sumnje. Ta obveza proizlazi iz članka 7. Direktive 93/13/EEZ, kojim se zahtijeva osiguravanje djelotvornih sredstava za zaštitu potrošača od nepoštenih uvjeta. Međutim, u ovom su slučaju opravdane sumnje suda u pogledu nepoštenosti ugovorne odredbe izazvane drugim opravdanim sumnjama, odnosno da je odredba postala sastavnim dijelom ugovora zbog primjene agresivne poslovne prakse u smislu članka 8. Direktive 2005/29/EZ. Stoga je potrebno utvrditi može li se u tom slučaju zbog moguće dvojbe o nepoštenosti poslovne prakse zaključiti da postoji i razumna sumnja u nepoštenost ugovorne odredbe u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 93/13/EEZ.

Učinkovita primjena roka za oslobođenje jamca od njegovih obveza prema vjerovniku i potrošaču – šesto prethodno pitanje

- 32 Jedno pitanje postavlja se i s obzirom na ustaljenu nacionalnu sudsku praksu koja se odnosi na primjenu roka za oslobođenje jamca od odgovornosti na temelju članka 147. ZZD-a. Prema toj sudskoj praksi dopušta se da potrošač, kao dužnik, nije upoznat s učincima ugovora o potrošačkom kreditu u trenutku njegova sklapanja u slučaju da taj ugovor nužno podrazumijeva jamstvo uz naknadu.
- 33 Jamčeva obveza plaćanja glavnom vjerovniku prestaje na temelju članka 147. ZZD-a ako potonji u roku šest mjeseci od dana dospijuća tražbine ne zahtijeva od glavnog dužnika ostvarivanje svojeg prava. To je prisilna odredba. Prema obvezujućoj nacionalnoj presudi o tumačenju riječ je o prekluzivnom roku: ako vjerovnik nije od glavnog dužnika zahtijevao ostvarivanje svojeg prava, pravni odnos između njega i jamca na temelju ugovora prestaje u cijelosti. Jamčeva plaćanja ili potvrda njegovih obveza prema glavnom dužniku ne utječu na učinke tog roka jer sud o njemu vodi računa po službenoj dužnosti. Nije riječ o roku zastare.
- 34 S druge strane, pojedina sudska vijeća smatraju da se zaključci o prestanku jamstva u cijelosti mogu primijeniti na vjerovnikova potraživanja prema jamcu, ali ne na potraživanja potonjeg prema potrošaču kao dužniku. Prema njihovu mišljenju, koje je u suprotnosti s presudom o tumačenju, prestanak jamstva nema apsolutan učinak, nego se na njega može pozvati isključivo jamac. Zbog tog stajališta, koje se odnosi na rok koji se prema nacionalnom pravu primjenjuje na prestanak (a ne na gašenje) jamčeve odgovornosti i, posljedično, svih njegovih regresnih zahtjeva protiv dužnika nastaju problemi u vezi s primjenom Direktive o ugovorima o potrošačkim kreditima, osobito članka 15. stavka 2. Direktive 2008/48/EZ. Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev dvoji o primjenjivosti te

odredba u ovom predmetu s obzirom na to da su u svim postupcima dužnici, osim predmetnog ugovora o potrošačkom kreditu, sklopili i ugovore o davanju jamstva uz naknadu, što prema mišljenju sudskog vijeća koje je uputilo zahtjev predstavlja financijsku uslugu pruženu potrošaču.

- 35 Zbog tih razloga postavlja se pitanje može li se članak 15. stavak 2. Direktive 2008/48/EZ primijeniti u slučajevima u kojima jamac nije ispunio svoju obvezu odbijanja plaćanja zbog isteka roka predviđenog nacionalnim pravom u pogledu njegove odgovornosti, pozivajući se na prestanak jamstva na temelju članka 147. ZZD-a. U skladu s definicijom iz članka 3. točke (n) Direktive 2008/48, takva je primjena moguća pod pretpostavkom da oba ugovora čine cjelinu i da se njima ostvaruje međusobno financiranje s obzirom na to da potrošač plaća jamstvo zajedno s mjesečnim obrocima predviđenima ugovorom o kreditu. Ako se odredba također primjenjuje na jamca, valja odgovoriti i na pitanje primjenjuje li se ona ne samo na međusobna prava, čije bi ostvarivanje potrošač mogao na temelju ugovora o pružanju usluga zahtijevati od pružatelja usluga, nego i na njegove postupovne prigovore, na primjer na odbijanje podmirenja regresne tražbine osobe čija je obveza već prestala.
- 36 Također valja ispitati usklađenost s pravom Unije nacionalne sudske prakse prema kojoj se jamac može u pogledu svoje odgovornosti pozivati na istek roka iz članka 147. ZZD-a zbog toga što prvotni vjerovnik u roku šest mjeseci od datuma posljednjeg dospijeca nije od potrošača, kao dužnika, zahtijevao namirenje svoje tražbine na temelju ugovora o kreditu, dok se na istek tog roka ne može pozivati potonji u odnosu na jamca koji je izvršio plaćanje.
- 37 Čak i u slučaju da članak 15. stavak 2. Direktive 2008/48/EZ nije primjenjiv u ovom predmetu, valja odgovoriti na pitanje je li takva nacionalna sudska praksa, na koju se jamac u pogledu odredbe koja se temelji na proturječnoj nacionalnoj sudskoj praksi u vezi s tim pitanjem izričito pozvao u trećem postupku, u kojem su upućena prethodna pitanja, u suprotnosti s člankom 7. Direktive 93/13/EEZ s obzirom na to da se tom sudskom praksom dopušta profesionalnom jamcu da protivno točki 1. podtočkama (b) i (c) Priloga potonjoj direktivi sâm odredi opseg svoje obveze. Ako bi jamac odlučio da u odnosu na prvotnog vjerovnika istakne prigovor da se od jamca zahtijeva plaćanje nakon isteka roka iz članka 147. ZZD-a, korisnik kredita, kao dužnik, ne bi bio dužan jamcu platiti mjesečne obroke otplate zajma. Međutim, ako jamac ne bi istaknuo taj prigovor i ako bi platio unatoč tomu što takva njegova obveza ne postoji u skladu s obvezujućom presudom o tumačenju koja se odnosi na postupke izdavanja platnog naloga, i dalje bi postojala obveza potrošača, kao glavnog dužnika, prema jamcu jer se prema prethodno navedenoj sudskoj praksi ne bi mogao pozivati na istek roka u pogledu jamčeve odgovornosti. Barem u jednom od navedenih postupaka taj učinak proizlazi iz izričite ugovorne odredbe koja se temelji na proturječnom tumačenju nacionalnih sudova, čija je zaštita uskraćena potrošaču, u vezi s odredbama o primjeni tog roka, koja bi se trebala temeljiti na prisilnim zakonskim odredbama (iz članka 147. ZZD-a) o sadržaju ugovora o jamstvu. Proturječnom nacionalnom sudskom praksom stoga se omogućuje jamcu da oblikuje uvjete

ugovora o jamstvu, čime se zaštiti potrošača predviđenoj nacionalnim pravom oduzima njezin korisni učinak.

- 38 Stoga valja odgovoriti na pitanje protivi li se načelu djelotvorne zaštite potrošača od nepoštenih odredbi u ugovoru o jamstvu kojima se uređuje način na koji prodavatelj robe ili pružatelj usluga koji je preuzeo obvezu jamstva mora nakon isteka roka u pogledu jamčeve odgovornost postupiti prema zahtjevu za plaćanje koji mu je podnio prvotni vjerovnik primjena nacionalne sudske prakse prema kojoj se isključivo jamac može istaknuti prigovor isteka roka u pogledu njegove odgovornosti.
- 39 S obzirom na članak 5. Direktive 93/13/EEZ također valja odgovoriti na pitanje dopušta li se tom odredbom proturječna nacionalna sudska praksa koja se odnosi na posebno pitanje nacionalnog prava u vezi s nejasnim tumačenjem ugovornih odredbi na štetu potrošača, kao što je to slučaj u ovom predmetu.

Učinak plaćanja jamstva na utvrđivanje efektivne kamatne stope u ugovoru o kreditu

- 40 Sljedeća tri pitanja istovjetna su onima upućenima Sudu u predmetu Profi Credit Bulgaria, C-714/22, koji je u tijeku. Odnose se na vjerovnikovu obvezu da u tekstu ugovora o potrošačkom kreditu jasno navede efektivnu kamatnu stopu kako se potrošač ne bi doveo u zabludu. Pozivajući se u potpunosti na obrazloženje zahtjeva za prethodnu odluku u tom predmetu, sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev dvoji o tome zahtijeva li se Direktivom 2008/48/EZ da se, osim efektivne kamatne stope u tekstu ugovora o kreditu, navede efektivne kamatne stope koja je pravilno izračunana u skladu s metodom utvrđenom u toj direktivi. U ovom se predmetu, budući da nisu dio ugovorâ o kreditu, troškovi ugovorâ o jamstvu ne uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja efektivne kamatne stope na temelju ugovorâ o kreditu. Sudsko vijeće koje je uputilo zahtjev nije sigurno bi li trošak davanja jamstva trebao biti dio efektivne kamatne stope, osobito u slučajevima u kojima jamca koji pristane jamčiti za potrošačeve obveze odabire prvotni vjerovnik, ali plaća potrošač. Definicijom iz članka 3. točke (g) Direktive 2008/48/EZ utvrđuje se da troškovi dodatnih usluga moraju biti uključeni i u efektivnu kamatnu stopu ako je korištenje tih usluga uvjet za odobravanje kredita ili odobravanje kredita na temelju predvienih ugovornih odredbi. Upravo je to slučaj u ovom predmetu.
- 41 Prilikom utvrđivanja treba li naknadu za jamca na temelju povezanog ugovora sklopljenog s dužnikom uključiti u efektivnu kamatnu stopu na temelju ugovora o kreditu trebalo bi odgovoriti i na pitanje mogu li se i pod kojim uvjetima ti troškovi smatrati dijelom efektivne kamatne stope ako je dužnik mogao u kratkom roku sâm ponuditi jamstvo. Slijedom toga, također valja uzeti u obzir dobrovoljnu prirodu izbora, osobito u pogledu određivanja jamca, koje u konačnici ovisi o volji prvotnog vjerovnika, uvjeta pod kojima vjerovnik odobrava drugog jamca, ako oni postoje, kao i roka u kojem dužnik može pronaći takvog jamca.

- 42 Osim toga, valja ponovno postaviti pitati treba li pogrešno navođenje efektivne kamatne stope u ugovoru o kreditu smatrati nepostojanjem informacija o efektivnoj kamatnoj stopi s obzirom na to da nije ispunjen cilj obveze informiranja, odnosno stvarna mogućnost da potrošač uspoređi ponude na tržištu kredita. U vezi s tim pitanjem postavlja se i pitanje bi li izjednačavanje navođenja pogrešne efektivne kamatne stope s nepostojanjem informacija o takvoj stopi dovelo do neproporcionalnosti sankcije koja je nacionalnim pravom predviđena u slučaju pogrešnog izračuna.

Priroda ugovora o davanju jamstva i njegova kvalifikacija kao ugovora o osiguranju

- 43 Sudsko ijeće koje je uputilo zahtjev također dvoji o tome kako s obzirom na pravo Unije treba pravilno pravno kvalificirati poslove kojima potrošači uz naknadu ugovaraju jamstvo određenih osoba za svoje dugove prema drugom vjerovniku ako se oni trajno profesionalno obavljaju. Vijeća Sofijskog gradskog sada (Gradski sud u Sofiji) i Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) prešutno smatraju da je u takvim slučajevima riječ o redovnim poslovima osiguranja na koje se ne primjenjuju odredbe o odobrenju za rad i koje svi mogu sklopiti.
- 44 Međutim, u takvim poslovima osoba se u slučaju kašnjenja obvezuje preuzeti odgovornost potrošača, kao dužnika, za neispunjenje svoje konkretne obveze prema vjerovniku, a dužnik plaća naknada za tu uslugu. Ova obveza ima glavne značajke slične onima ugovora o osiguranju kredita: odgovornost u slučaju nastanka budućeg i neizvjesnog događaja negativne prirode (neispunjenje ugovora) uz naknadu. Zbog toga je sudskom vijeću koje je uputilo zahtjev potrebno tumačenje mogu li se ugovori poput onih sklopljenih s dužnicima u postupcima izdavanja platnog naloga (koji se odnose na davanje jamstva prema njihovim vjerovnicima uz naknadu) kvalificirati kao ugovori o osiguranju. U relevantnoj Direktivi 2009/138/EZ nije definiran sadržaj ugovora o osiguranju, nego takva definicija proizlazi iz sudske prakse Suda, odnosno iz presude od 23. travnja 2015., Van Hove, C-96/14, t. 34.: osiguratelj se na temelju ugovora o osiguranju obvezuje uz prethodno plaćanje premije osloboditi osiguranika od štete koja proizlazi iz nastanka mogućeg osiguranog rizika navedenog u ugovoru.
- 45 U predmetima koji su u tijeku pred sudskim vijećem koje je uputilo zahtjev predviđena je takva naknada kao i događaj štetan za potrošača kao dužnika koji se sastoji od kašnjenja u plaćanju, ali čini se da nije utvrđen rizik koji se uobičajeno kvalificira kao osigurani rizik. Naime, jamac jamči za svako potrošačevo neplaćanje, bez obzira na razloge, uključujući namjerno odbijanje otplate kredita. Po tome se navedeni ugovor na određeni način razlikuje od ugovora o osiguranju.
- 46 S druge strane, ugovorom o jamstvu s profesionalnim jamcem smanjuje se na najmanju moguću mjeru rizik za prvotnog dužnika u slučaju štetnog događaja koji se sastoji od neotplate kredita, a ugovora je naplatan, zbog čega je sličan osiguranju. U ovom predmetu može se razmatrati djeluje li u takvom slučaju potrošač, koji je glavni dužnik, kao osiguratelj odnosu na prvotnog vjerovnika,

kojem plaćanjem naknade jamcu pruža osiguranje od štete. Zbog toga bi trebalo utvrditi može li se takav ugovor obuhvatiti područjem primjene pojma „ugovor o osiguranju” u smislu Direktive 2009/138/EZ i stoga podliježe li primatelj premije na temelju takvog ugovora obvezi odobrenja za rad u skladu s člankom 14. te direktive.

RADNI DOKUMENT